ІНТЕРВ'Ю 05.05.2026 | Марсель Рьотіг

«Найкращий план, який сьогодні пропонує ЄПС, – це групове фото»

Марсель Рьотіг із Єревана про геополітичну роль ЄПС, стратегічне значення Вірменії та силу неформальної дипломатії на вищому рівні

Інтерв'ю провела Ольга Васильцова

Сьогодні столиця Вірменії приймає глав держав та урядів 48 європейських країн. Яка головна мета дводенного саміту Європейської політичної спільноти (ЄПС)?

Восьмий саміт Європейської політичної спільноти є історичною подією тому, що цей формат уперше проходить на Південному Кавказі.

Головна мета зустрічі під гаслом «Будуємо майбутнє: єдність і стабільність у Європі» – поглибити політичний діалог поза межами ЄС і зміцнити європейську архітектуру безпеки в умовах глобальних криз. Конкретно йдеться про зміцнення демократичної стійкості: протидію гібридним загрозам, боротьбу з дезінформацією та етичні рамки використання штучного інтелекту в політиці безпеки.

Також важливу роль відіграють питання взаємозв'язку та енергетичної безпеки. Центральним пунктом є розвиток транспортних та енергетичних шляхів (ключове слово: Middle Corridor). У цьому контексті Вірменію дедалі більше позиціонують як потенційний міст між Європою та Центральною Азією.

Це поєднання великої геополітики та цілком практичної взаємодії

Саміт також буде платформою для обговорення мирного процесу між Вірменією та Азербайджаном, а також загальної стабільності в регіоні. Присутність понад 40 глав держав і урядів підкреслює європейську підтримку суверенітету Вірменії та є чітким сигналом на користь мирного

процесу.

На відміну від формальних структур ЄС, ЄПС пропонує неформальний форум, у межах якого глави держав можуть створювати стратегічні союзи «на рівних» і без необхідності негайного ухвалення юридично зобов'язуючих рішень. Паралельно проходить перший саміт ЄС – Вірменія, покликаний просунути двосторонню інтеграцію Вірменії до європейського економічного та ціннісного простору (угода CEPA).

Отже, це поєднання великої геополітики та цілком практичної взаємодії.

Платформу було створено як реакцію на війну Росії проти України. Чи може ЄПС сьогодні запропонувати реалістичний план її завершення?

Це – ключове питання даного формату. Якщо під цим розуміти готову до підписання угоду або детальну дорожню карту з військовими гарантіями безпеки, відповідь коротка: ні.

ЄПС за своєю конструкцією не є органом для ухвалення виконавчих рішень чи міжнародно-правових договорів. Те, що вона все ж відіграє роль у можливому завершенні війни, пояснюється її функцією «геополітичного інкубатора».

ЄПС не має ані секретаріату, ані бюджету, ані військових структур (як НАТО). Тому вона не може гарантувати мирні угоди. Її справжня цінність полягає у «стратегічній близькості». У вірменській столиці сьогодні зібралися глави держав, які в Брюсселі ніколи не сиділи б за одним столом – зокрема з України, Великої Британії, Туреччини чи Грузії.

У вірменській столиці сьогодні зібралися глави держав, які в Брюсселі ніколи не сиділи б за одним столом

Конкретні рішення тут зазвичай не ухвалюються на пленарних засіданнях, а народжуються під час «breakout-сесій» і двосторонніх переговорів. Саме там закладається основа для подальших переговорів у більш офіційних форматах.

Найкращий «план», який сьогодні пропонує ЄПС, – це групове фото. Те, що понад 40 глав держав демонструють єдність – ще й у колишній радянській столиці – є прямою відповіддю на стратегію Путіна щодо розколу Європи. Для Кремля вже саме існування ЄПС є поразкою, адже воно показує, що Росія не може поділити континент на сфери впливу.

Чому президент Європейської ради Антоніу Кошта назвав цьогорічний саміт історичним?

Обравши Єреван місцем проведення, Європейська рада вперше вийшла за традиційні географічні межі та надіслала сигнал «європеїзації» Південного Кавказу. Цей крок демонструє послаблення російського домінування в регіоні та свідчить про стратегічний відхід Вірменії від Москви й дедалі більшу орієнтацію на європейський безпековий і ціннісний простір.

Таким чином Кавказ із нестабільної периферії перетворюється на важливий міст між Європою та Центральною Азією.

Уперше в зустрічі бере участь прем'єр-міністр Канади Марк Карні. Що означає ця зміна формату?

Участь Марка Карні означає «трансатлантизацію» ЄПС і перетворює формат із регіонального діалогу сусідства на глобальний альянс демократичних лідерів.

Це сигналізує, що безпека та економічна стійкість Європи – особливо на таких чутливих флангах, як Кавказ – нерозривно пов'язані з північноамериканськими партнерами. Передусім це стосується забезпечення критичних ресурсів і спільної протидії авторитарному впливу. Таким чином ЄПС звільняється від своїх регіональних витоків і дедалі більше визначається спільними стратегічними інтересами, а не географією.

Як оцінити відсутність канцлера Німеччини Фрідріха Мерца?

Відсутність Фрідріха Мерца можна розцінювати як дипломатичний баланс: тоді як представництво з боку Емманюеля Макрона підкреслює силу франко-німецького тандему, відсутність німецького канцлера на першій зустрічі на Кавказі залишає політичний вакуум. Це сигналізує, що федеральний уряд наразі значною мірою зайнятий внутрішньополітичними кризами та коаліційними питаннями.

У Єревані та серед східних партнерів це сприймається як послаблення європейської солідарності. У результаті Німеччина мимоволі відходить на другий план, тоді як інші актори, зокрема Франція та Велика Британія, домінують на геополітичній сцені Південного Кавказу.

В об'єктиви камер потрапило рукостискання між прем'єр-міністром Грузії Іраклі Кобахідзе та президентом України Володимиром Зеленським. Як би ви це прокоментували?

Рукостискання між Іраклі Кобахідзе та Володимиром Зеленським є актом дипломатичного прагматизму, який після років «льодовикового періоду» може означати «перезапуск». Те, що

ініціатива, ймовірно, виходила від Києва, підкреслює стратегію Зеленського не віддавати Грузію під російський вплив попри її амбівалентний курс і зміцнювати регіональну єдність на Кавказі.

Для Кобахідзе цей жест є сильним сигналом європейським партнерам. Водночас Москва отримує послання, що зв'язок між чорноморськими державами, попри всі напруження, залишається незмінним.

Моє наступне питання про відносини між Вірменією та Україною: чи варто очікувати змін у двосторонніх відносинах з огляду на перший за 24 роки візит українського президента до Вірменії?

Умови для глибоких змін у дипломатичних відносинах сприятливі як ніколи, хоча багато що залежить від результатів парламентських виборів у Вірменії. Те, що Зеленський уперше з початку війни – і вперше за 24 роки як український президент – відвідує країну, де досі зберігається сильна російська військова присутність, свідчить про поступове віддалення Вірменії від Москви.

Водночас це вказує на зростання довіри між Єреваном і Києвом.

Марсель Рьотіг
Тбілісі

Марсель Рьотіг (Marcel Röthig) очолює регіональний офіс Фонду ім. Фрідріха Еберта на Південному Кавказі та відповідає за Грузію, Вірменію та Азербайджан. Раніше він працював в офісах Фонду в Україні та Республіці Молдова, Російській Федерації та Білорусі.